ـەنێو فایلەکانی دادگاوە

هەڵەیەک خەریکبوو پیاوێک لە زیندان بئاخنێ!!

ئا: باوکی میدیا

ڕێکەوتێکی ناخۆش

(پێشکەوت) قەت ڕێی نەکەوتبوو بە بنکەی پۆلیس و دادگا و ئەو شوێنانە، وەکو ئەمجارە نەبێ، کابرا بۆ کارێکی خۆی دەچێتە بنکەیەکی پۆلیس، کارەکەشی کارێکی کارگێڕی بوو، بەڵام سروشتی کارەکەی وابوو، هەر دەبوو لە ڕێگەی پۆلیسەوە بێ، ئەوە بوو ئەوانیش بۆ ئەرشیفی دادگایەکی دەنێرن، لەوێ کارەکەی بۆ تەواو دەکەن و بە نووسراوێکی فەرمی کە لەناو زەرفێکی کاغەزی دەنێن و بە ختمێك دایدەخەن. ئەویش لەسەر نییەتی خۆی، نووسراوە پێچراوەکە دەباتەوە بنکەی پۆلیس و دەیداتە دەست ئەو ڕێپێدراوەی کە داوای نووسراوەکەی لێکردبوو، ئەویش نووسراوەکە دەکاتەوە و بە وردی دەیخوێنێتەوە، ماوەیەك لە نووسراوەکە ڕادەمێنێت و دووبارە سەیری ناوەڕۆکەکەی دەکاتەوە و لەگەڵ ناسنامەی (پێشکەوت) بەراوردی دەکاتەوە و پاشان سەیرێکی دەموچاوی (پێشکەوت) دەکاتەوە، ئینجا لێی دەپرسێتەوە کە ئایا ئەو ناوەی کە لەناو ناسنامەکەدا نووسراوە هی خۆیەتی یان هی کەسێکی ترە...؟ پێشکەوتیش بەسەرسوڕمانەوە لەو پرسیارە سەیرەی ڕێپێدراوەکەی پۆلیس دەڕوانێ و پێشی دەڵێ: کاکە جوانی تەماشا بکە، خۆ وێنەکەم دەبینی، ئەوە ختمیشی لەسەرە ناوی تەواویشم نووسراوە، ڕێپێدراوەکە گوتی: لێرە دانیشە ئێستا دێمەوە، چووە لای ئەفسەری بنکە و پێی گوت: گەورەم ئەگەر بە بیرت بێت کابرایەك چەند ساڵێك پێش ئێستا تاوانێکی کوشتنی کردبوو، پاش دەستگیرکردن و ئەنجامدانی لێکۆڵینەوەکە لەگەڵی و دوای تەواو بوونی لێکۆڵینەوەکان کە پەراوەکەی ڕەوانەی دادگای تایبەتمەند کرا لەوێ حوکمی هەتا هەتایی بۆ دەرچوو. ئێستاکە هەمان کەس مامەڵەیەکی هێناوەتە بنکەکەمان و لێرە ئامادە بووە، دیارە دەبێ لە زیندان هەڵاتبێ و وا تێگەیشتبێت کە ناوەکەی ناناسینەوە، ئەفسەرەکە لە قسەی کارمەندەکەی خۆی زۆر سەری سوڕما، بۆیە داوای هێنانی پەڕاوی ئەو لێکۆڵینەوەیەی کرد کە پێش چەند ساڵێك لەگەڵ ئەم تاوانبارە کراوە، هەر ئەو کاتەش بڕیاری دا کابرای گومانلێکراو واتە (پێشکەوت) لەناو بنەکەکە بەشێوەیەکی کاتی لە ژووری ڕاگیراواندا بەند بکرێت تا مەسەلەکە یەکلایی دەبێتەوە.

چارەنووسی گومانلێکراو بەچی گەیشت؟

دوای دەستگیرکردنی پێشکەوت ئەفسەری

بنكـــه بەخـــۆی بەبایەخـــەوە دەســـتیكرد بـــە لێكۆڵینەوە لـــەم مەســـەلەیە، بەڵام با (پێشكەوت) بە خۆی بەسەرهاتی بەندكردنی خۆی بگێڕێتـــەوە. (پێشـــكەوت) گوتی:

بەڕاســـتی ئەو ڕۆژەی كە بـــۆ تەواوكردنی مامەڵەیەكی بازرگانی خۆم دەبوو (ئەستۆی پاكانـــە) بێنم وەكو بەڵگە بـــۆ تەواوكردنی مامەڵەكەم بیبەمە بنكەی پۆلیس، تووشـــی سەرئێشـــەیەكی زۆر و گرفتارییەكـــی بێ مانا بووم، كـــە بەڵگەكەم هێنایەوە، هێندەی پێنەچوو، كابـــرای ڕێپێـــدراوی پۆلیس لە ژوورێكی كـــردم و گوتـــی: لێكۆڵینەوەت لەگەڵ دەكەین و تۆ گومانلێكراوی، منیش ســـەرم سوڕما و دەمم بووە تەڵەی تەقیو، لە حەژمەتان دەمم بەستراو هیچم پێنەدەگوترا، ئـــەو ڕۆژ ڕۆژێكی تا بڵێی گەرم و وشـــك بـــوو، لەبەدبەختی منیش ئـــەو ژوورەی كە لێی ڕاگیرام، یا ڕاســـتتر وایە بڵێم لێی بەند كرام لە پانكەیەكی شڕ و شەق زیاتر هیچی تـــری لێ نەبوو، كە تەنیـــا گوژمە بایەكی گەرمـــی وشـــكی بڵاودەكـــردەوە، تەنانەت كەس نەبوو قومە ئاوێكی ساردیشت بداتێ، دوو كاتژمێـــری ڕەبەقـــی پێچوو، كەسـێك نەهـــات بڵێ كاكە ئەرێ تـــۆ چیت كردووە و چ تاوانێكـــت هەیە، خەریك بوو مێشـــكم بتەقێ. بەرێكەوت كاكی ئەفســـەری بنكە لە ژوورەكەی خۆی هاتە دەرەوە و دەیویســـت بچێتە ژوورێكی تر، منیش دەســـت بەســـەر شیشـــە بچووكەكانە و دەرگا بچووكەكەیەوە كە تاكـــە كونی هاتنی ڕۆشـــنایی بوو بۆ ژوورەكە، كە چاوم پێكەوت هاوارم لێ هەڵسا و پێمگوت: ئـــەرێ كاكە ئێوە بە چ هەقێك منتان لـــەم ژوورە پەســـتاوە؟ ئەرێ من بۆ تەواوكردنی مامەڵەیەكی ئاسایی هاتوومەتە ئێـــرە، یان ئێوە لەم ژوورەم بكەن؟ خەریكبوو قســـەی تریش بكەم، ئەفسەرەكە بانگی دوو پۆلیس و ڕێپێدراوێكی كـــرد و پێی گوتن: وەرن ئەو بـــرادەرە بهێننـــە دەرەوە لەو ژوورە گەرمە، ئەوانیش منیـــان دەرهێناو بردمیانە ژوورە فێنكەكەی كاكی ئەفسەر، بانگی كرد هەندێك ئاوی ســـاردم بۆ بێنن. نزیكەی نیو دۆلكە ئاوی ساردم خواردەوە وردە وردە ئێش وئازاری گەرمای ژوورەكەم لەســـەر كەمتر دەبۆوە، ئەفســـەرەكە زانی كە چەند نارەحەت و دڵبەبارم بۆیە پێی گوتم: تۆزێك پشوو بدە و دوای كەمێك قســـەت لەگەڵ دەكەمەوە، بڕێكـــی تریش ئاوی ســـاردیان دامێ و بە تەواوەتـــی گەرمای لەشـــم دەرچوو، لە ژێر فێنكایی ئامێری فێنككەرەوە تەواو پشـــووم دا، بەڵام لە ڕووی دەروونییەوە زۆر نیگەران و دڵگران بووم، كە بۆچی و لەســـەرچی لەو ژوورەیان كردم، ئاخۆ دەبێ چیم كردبێ؟ خۆم من هیچم بەخۆم دا شك نایە، چەندی سەرم دێناو سەرم دەبرد، هیچم بۆ ڕوون نەدەبۆوە و لە هیچیش حاڵی نەدەبووم، بە كورتییەكەی شـــتێكم نەكردبوو تا لەخۆم بترسم و ترسم لە گیران و بەندیخانە و دادگا و دادگاییكردن هەبێ، من لەو خەیاڵات و تێفكرینانە بووم كە ئەفسەرەكە هاتەوە ژوورەوە و كۆڵێك پێكەنی و سەیری منیشی دەكرد و سەری دەلەقاند، لەگەڵ هاتنـــە ژوورەوەی ئەو ڕێپێدراوە، ئەو كەســـەی كە یەكەمجار پرسیاری لێكردم و تەماشـــایەكی ئەویشـــی كرد و پێی گوت، وەڵڵا تۆش ئیشـــت هەیە!! پاشان ئەفسەرەكە ڕووی لە من كرد و گوتی: كاك پێشـــكەوت بەراســـتی هەڵەیەكـــی هونـــەری ڕوویداوە دەمەوێ بەڕاشـــكاوی پێت بڵێم و بۆت ڕوون بكەمەوە كە تۆ بۆچی ئەو یەك دوو كاتژمێرە لێرە ڕاگیرای، ڕاســـتییەكەی چەند ساڵێك پێش ئێســـتا ڕووداوێكی كوشتن ڕوویداوە و بكوژەكەمان دەستگیر كردبوو، ئێمە لێرە هەر لێـــرە لەم بنكەیەی خۆمـــان لێكۆڵینەوەمان لەگەڵی كرد و پەڕاوەكەشـــمان بۆ دادگای تایبەتمەند ڕەوانە كرد، ئەوە چەند ســـاڵێكە وا لـــە زیندان دایە و ماوەی مەحكومییەتی خۆی بەسەر دەبات.

كـــە ڕێپێدراوەكەی ئێمـــە ناوەكەی تۆی بینی، ســـەری سوڕما ناوی تەواوی هەمان ناوی تەواوی ئەوە، تۆشـــمان بۆیە ڕاگرت بەراســـتی ئێمە گومانمان هەبوو ئەگەر تۆ هەوبیت لەدەســـتمان ڕابكەی بۆ پاراستنی ســـەلامەتی لێكۆڵینەوە، لەو ژوورەی ئەولا ڕامانگرتی، ئەو یەك دوو كاتژمێرەش كە تۆ لێرە ڕاگیراوی ئێمە تەنیا خەریكی ئەو بابەتە بووینـــە، ناردوومانە فایلـــی كابرا بكوژەكە بێت، ئینجا پەنجە مـــۆری تۆمان ڕەوانەی بەڵگەی تاوان كرد، پاشـــان نووسراومان بۆ بەندیخانەی گشـــتی كرد بۆ ئەوەی بزانین داخـــۆ ئەم ناوە كە ڕێـــك لەناوی تۆ دەچێ بە هی دایكیشـــتەوە، لـــە زینداندا ماوە یان هەڵاتـــووە، ئـــەم یـــەك دوو كاتژمێرە هەر خەریكی ئەو كێشـــەیە بووینـــە، تا وەڵامی نووسراوەكانمان دراوەتەوە كە هەمووشمان وەك بروســـكە بە پەلە كردووە بۆ ئەوەی نەبادا تۆ ئەو كەســـە نەبیت و لە خۆڕایش بگیرێیت، ئەوە بوو لە وەڵامی نووسراوەكاندا هاتووە كە پەنجە مۆرەكە هی تۆ نییە و زیندانییەكەش تا ئێستا هەر لە زیندانە و هەڵنەهاتووە، سەیر لەوەدایە ساڵی لە دایكبوونیشتان هەمان ساڵە و هەمان مانگە، كە ئەفسەرەكە ئەو قسانەی كرد، منیش واقم وڕمابوو، تووشی شاگەشكە ببـــووم، گوتم، تووشـــی ئەو دەردەســـەرییە هاتوومە و بەخۆشـــم نەزانیوە كاكە وەڵڵا من نەكەســـم كوشتووە و نە بەندیش كراوم و نە لە بەندیخانەش هەڵاتـــووم، ئەوە چ گۆبەندێكە بۆ من هاتووە.. ئینجا ئەفســـەرەكە گوتی: بۆیە ئەو هەمـــوو ڕێككاریانەم كرد، گوتم با دوو سێ كاتژمێر لە ژوورێكدا بمێنێتەوە، هەم بۆ ئاسایش و ســـەلامەتی خۆی و هەمیش بۆ سەلامەتی لێكۆڵینەوە، لەبەر ئەوە ئەگەر لەم یەك دوو كاتژمێرەدا بگەینە لێكۆڵینەوە و ڕاستییەكان، ئەوە ڕەنگە لە هەڵەی یاسایش بە دوور بێ و دووچاری هیچ كێشەیەكی گەورە نەبێت، ئێمە ئەم هەموو كارەمان بۆیە كرد بۆ ئەوەی بە دڵنیاییەوە بگەینە ڕاســـتییەكان و بەهۆی هەڵەوە كەس دووچاری كێشە نەبێت. نەخوازەڵڵا ئەگەر بێ لێكۆڵینەوە هەر لەسەر بنەمای گومانەوە ڕەوانەی دادگا و شوێنی مەبەستمان بكردیتایە، ڕەنگە لە ختوخوڕایی بئاخنرابایتـــە كونجی زینـــدان و دوور نەبوو لە جیاتی تاوانباری ڕاســـتەقینەش حوكمی هەتا هەتاییـــت بخواردایـــە. بەكورتی ئێمە گومانێكمان لەســـەر تۆ لەلا دروســـت بوو، ئێســـتاش ئەو گومانەمان ڕەوییەوە و نەما. ئەمەش مامەڵەكەت و زۆریش لێت مەمنوونین و زۆریش داوای لێبوردنت لێ دەكەین.

كاكی ئەفسەر كە قســـەكانی تەواو كرد، منیـــش دامە قاقای پێكەنین و گوتم: وەڵڵا سەیرە ئەوە بەســـەرهاتە كە دەڵێی فیلمێكی سینەماییە، بەسەر خۆم داهات.

چانەبوو تووشی گۆبەندێكی گەورە نەبووم، برام لەوەی كە دوو سێ كاتژمێرتان ڕاگرتم، چ گلەییـــم نییە، بـــەڵام گلەییم لە بەختی خۆم هەیـــە، تێبینیم كـــردووە هەر جارێكی ئیشـــێك بكەم بە ساغڵەمی و بە بێ غەش، ئاخیرییەكەی تووشی گۆبەندێك دەبم. باشە ئەوە چ ڕێكەوتێك بوو ناوی من بە ناوی ئەو تاوانبارە بچێ؟ ئـــەی كاكی ڕێپێدراو چۆن دوای ئەوەندە ساڵە ئەو ناوەی بەبیرداهاتەوە. بەهەر حاڵ كە ئیشەكەم تەواو كرد، بڕیارمدا ئیـــدی ئەو مامەڵەیەی كە دەســـتم دابوێ هەر بەتەواوی دەستی لێهەڵبگرم، بەڕاستیش لە ترســـی ئەوەی نەبادا گۆبەندێكی ترم بۆ دروست بێی و ئەوجارە لێی دەرباز نەبم..

ئێمە ئەم هەموو كارمان بۆیە كرد، تا بە دڵنیاییەوە بگەینە ڕاستییەكان و بەهۆی هەڵەوە كەس دووچاری كێشە نەبێت

چارەسەر لــــە کـــوێـــیە

دۆزینەوەی میکانیزمێکی گونجاو بۆچارەسەرکردنی کێشەکان کاری توێژەرە کۆمەڵایەتییەکانە بەپلەی یەکەم و بەپلەی دووەمیش کاری راگەیاندنە بۆ گەیاندنی ئەو گرفتە بەتوێژەری یان هەر لایەنێکی پەیوەنــداری دیکە، تا ئەو گرفتەی ئەو تاکــە پێوەی دەناڵێنێــت رزگاری بکات لەدەرهاویشتە خراپەکان، ئاکۆ گەنجێکی زۆر وشیارە لەوەی کەناهێڵێت هەنگاوی خراپ بنێت بەڵکو بیــری لەوەکردۆتەوە توێژەرێکی کۆمەڵایەتی دەستی بگرێت تاچارەیەك بۆ کێشــەکەی بکات، کاتێك ئاکــۆ پەیوەندی پێوەکــردم گوتی تاکە دەرگا لێی دەدەم گۆڤاری (گــولان)ە، بۆئەوەی بتوانن ئــەو حاڵەتە دەروونیەی تووشی بووم زاڵ بم بەسەریدا، لەسەرەتادا گوێ بیســتی ئاکۆ بووین لەگێڕانەوەی کێشەکەیدا کە دەڵێت:

ئا: ناسك سەعید سلێمانی

مــن کــوڕی خێزانێکــی دەوڵەمەندم هەمیشــە دایــك وباوکــم وەك هــاوڕێ مامەڵەیان لەگــەڵ کردووم، هەرگیز بیرم نایەت ئــارەزووی شــتێکم کردبێت بۆیان جێبەجێ نەکردبێتم هەمــوو قۆناغەکانی خوێندنــم بەســەرکەوتوویی بەکۆتــا گەیاندووە،بەڵام ئەو کەســەی هاتە ژیانم و هەمــوو ژیانمی گــۆڕی (ژینۆ)بوو، ژینــۆ کچێکی شــۆخ و شــەنگ بوو، بەهۆی باوکیەوە یەکترمان ناســی،باوکی ژینۆ مامۆستای ئینگلیزی بوو لەپۆلی شەشــی ئامادەییــدا وەك مامۆســتای تایبەتی وانــەی ئینگلیزی پێدەگوتمەوە. رۆژانە یان باوکی ژینۆ دەهات بۆ ماڵمان یان من دەچووم بــۆ ماڵیان، لەئەنجامی ئەم هاتوچۆیەدا کە دەچوومە ماڵی ژینۆ (ژینۆ)م ناســی، ژینۆ زۆر گرنگی پێ دەدام، راســتییەکەی حەزم دەکرد هەموو رۆژێك بچــم بۆ ماڵیان نەك باوکی ژینۆ بێت بۆ ماڵمان، ئەم یەکترناسینە فراوانتر بــوو، بەهۆی ژینــۆوە پەیوەندیم لەگەڵ باوکیدا وەك هاوڕێ لێکرد تەنانەت لەدوای تەواوبوونی تاقیکردنەوەکان هەرهاتوچۆی ماڵیانم دەکرد.

ئــەم یەکتــر ناســینە و پەیوەندییــە هەربــەردەوام بوو تا زانکۆشــم تەواو کرد و تەنانەت وەك مامۆســتا کەداشمەزرام، لەهەمــان کاتــدا ژینــۆ پەیمانــگای پێگەیاندنــی مامۆســتایانی تەواوکرد. پەیوەندی نێوانمان نزیکەی (٧)ساڵ بوو، ماڵەوەمان بەردەوام هانیان دەدام پرۆسەی هاوسەرگیری پێك بهێنم.

منیــش هیچ رێگریەکــم نەبوو بۆ ئەم پرۆســەیە، بۆیە لەگەڵ ژینۆدا قسەم کرد و پێم گوت ماڵەوە بــاس لەوە دەکەن من بیر لە مەســەلەیەکی لەو جۆرە بکەمەوە ژینۆش زۆر پێی خۆش بوو رازی بوو.

لــەدوای تەواوکردنــی مەراســیمی داواکــردن و مارەکردن، ژینۆ گوتی ئاکۆ با ماڵــی جیامان هەبێــت بێگومان من خۆشــمان ئەم نیەتەمان هەبوو، بۆیە هیچ قورس نەبوو بەلامەوە، بەهەرحاڵ دەســتم کرد بەماڵ دروســت کردن تــا ماڵێکی جوانمان پێك هێنا بەڵام ئەوەی بووەمایەی دواخســتنی پرۆســەکەمان هاتنەپێشی قەدەرێك بــوو، ئەویش ئەوە بوو کەبەهۆی رووداوێکــی ئۆتۆمبێلــەوە ئەندامێکی جەستەم لەدەســت داو و روخساریشم زۆر تێکچوو، تەنانەت خوشــکێکم لەو رووداوە کۆچــی دوایــی کــرد، هەرچۆنێك بوو لەگــەڵ ئــازار و نارەحەتییەکاندا راهاتم رووخســارم زۆر گــۆڕا، دوای چەندین نەشتەرگەری جوانکاری لەوڵاتی ئەردەن، هەندێك باشــتربووم، تائێرە هەمووشتەکان لەنێــوان من و ژینۆدا زۆر ئاســایی بوو، بەڵام ئەوەی جێگەی سەرســورمان بوو، بڕیارێکی ســەیری ســەیری ژینۆ بوو، رۆژێــك دایکی ژینۆ هات بــۆ ماڵمان، کاتژمێر چواری پاش نیوەڕۆ بوو، لەدوای دانیشتنی بۆماوەی کاتژمێرێك بابەتێکی سەرنج راکێشی کردەوە و گوتی:ئاکۆ گیان ئەمــە ئەڵقەی ژینۆیە بۆ تۆی ناردۆتەوە ووتویەتــی مــن ناتوانم لەگەڵیــدا بژیم چەندێك قسەمان لەگەڵ کردووە بێ سود بووە، منیش ناچاربــووم بۆتی بهێنمەوە، لەوکاتەدا زمانم لەگۆکردن کەوت

نەمزانی چی بڵێم، تەنانەت ڕۆژێك پێشتریش هیچ بابەتێك لەو چەشنە باس نەکراوە تا گومانێك بکەم چۆن لەپڕ ئەم بڕیارەی داوە؟

دەست بەجێ پەیوەندیم بەژینۆوەکرد بەبێ وەڵام دانەوە تەلەفۆنەکەی داخستەوە ئیتر ئەمە دوا گفتوگۆی من و ژینۆ بوو، لەکاتی جیابوونەوەشماندا هەرچیەکی گوت لەداگا من هیچ بەرپەرچم نەدەدایەوە و نەمتوانی قسەلەسەر هیچ شتێك بکەم چونکە تێگەیشتم مەسەلەکە لەسەر چی بووە؟

ژینۆ بۆمن هەموو شتێك بوو تائێستاش هەرلەبیرمدایە و خۆشم ئەوێت ناتوانم لەگەڵ هیچ کەسێکی تردا پرۆسەی هاوسەرگیری بکەم لەکاتێکدا ژینۆ پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجامداوە، چەندین جار هەوڵمداوە خۆم بکوژم بەڵام پەشیمان بوومەتەوە، ئێستاش باری دەروونیم زۆرناجێگیرە، کاتێك سەیری وێنەکان دەکەم دەروونم نارەحەتر دەبێت، هۆکاری جیابوونەوەکەمان لەسەر ئەوەبووە کاتێك من بەهۆی ڕووداوی ئۆتۆمبێلەوە ئەندامێکی جەستەم کە قاچم بوو لەدەست بدەم، ژینۆ گوتبووی من ناتوانم خزمەتی کەسێکی کەم ئەندام بکەم لەوانەیە پاش ماوەیەکی کەم تەندروستی خراپتریش بێت، تازە بۆم دەرکەوت ژینۆ لەبەر جوانی و دەوڵەمەندی بووە کە زەواجی لەگەڵ مندا کردووە، بەڵام ئێستا کە جوانیی جەستەم لەدەستداوە پەشیمان بۆتەوە، منیش بۆ چرکەساتێکیش لەبیرم ناچێت و هەرلەخەیاڵمدایە.

(هۆشیار مەحمود) توێژەری کۆمەڵایەتی سەبارەت بەم بەسەرهاتە دەڵێت: پەیوەندی و ڕاستگۆیی لەنێوان دوو هاوسەردا یەکێکە لەبنەما سەرەکیەکانی خێزان، بەڵام کاتێك حاڵەتێکی لەو چەشنە دەبینیین زۆر ئەستەمە مرۆڤ بتوانێت هەروا بەئاسانی لەبیری بکات، نمونەیەکی وەکو ئاکۆ پێویستی بەئارام گرتن هەیە، هاوکات نابێت مرۆڤ خۆی بەکەسێك ببەستێتەوە چونکە مرۆڤێکی لەو چەشنە دەکرێت زووتر پشت گوێ بخرێت، بەڕاستی لەژیانی هاوسەریدا نابێ بەهیچ جۆرێك بەرژەوەندی جێگەی ببێتەوە، کەسێکیش بۆ بەرژەوەندییەکان پرۆسەی هاوسەرگیری بکات ڕۆژێك دادێت پرۆسەکە هەرەس بێنێ و هەڵبوەشێتەوە، بەتایبەت کاتێك خواستەکانی هاتنە دی یاخود بەرژەوەندییەکانی جێبەجێ نەبوون، بۆیە بەئاکۆ دەڵێم لەبیرکردنی مرۆڤێکی لەوچەشنە تا زووتر ئەنجامی بدەی هێشتا درەنگە، هەرگیز خۆت بەکەسێکەوە سەرقاڵ مەکە کە تۆی بۆ خۆشیەکانی خۆی بوێت، تۆ گەنجێکی هۆشیاری لەئێستاوە لاپەڕەیەکی نوێ لەژیاندا هەڵبدەرەوە، بەرنامەی جدی بۆ ژیانی ئایندەت دابنێ، ئەو ڕووداوەی بەسەرتدا هاتووە بۆتە باشترین تاقیکردنەوە بۆ هاوسەرەکەت تا باشتر و زووتر بیناسیت، بەئومێدەوە سەیری ئایندەت بکە، کەم ئەندامی مەکە بەگرفت چەندین کەم ئەندامان بینیوە لەکەسانی ساخ باشتر ژیانی خۆیان بەڕێوە دەبەن و کارەکتەری سەرکەوتوون، دەکرێت تۆش یەکێك بیت لەو سەرکەوتووانە.

توێژەرێکی کۆمەڵایەتی: تۆ گەنجێکی هۆشیاری، لاپەڕەیەکی نوێ هەڵبدەوە، بەرنامەی جیددی بۆ ئایندەت دابنێ، ئەوەی بەسەرتۆدا هات تاقیکردنەوەیەکی باش بوو تا زووتر ئەو کچە بناسی، بۆیە بە ئومێدەوە سەیری ئایندە بکە

شیلان: دایکم گوناهباری م

لەخێزاندا خۆشەویستی و ڕێزگرتن یەکێکە لەبنەما سەرەکییەکانە، هەمیشە کۆمەڵناسەکان جەخت لەسەر ئەوە دەکەنەوە کە هەرخێزانێك چەمکی خۆشەویستی تێدا نەما ئەوا چاوەڕێی دەرهاویشتە خراپەکانە و سەرجەمی ئەندامانی خێزان بەرەو هەڵدێر و لادان دەچن، چونکە ئەگەر دووهاوسەر وەك کاراکتەری سەرەکی نەیانتوانی ڕۆڵی خۆیان بگێڕن لەپەیوەندییە خۆشەویستیی و لایەنەکانی تر ئەوا ئەو دووکەسە هەوڵ دەدەن لەیەکتر دووربکەونەوە، لەوکاتەشدا منداڵەکان بەپلەی یەکەم باجەکەی ئەدەن و دواتریش خۆیان دەبنە قوربانی کارەکانیان.ئەوەی بەسەر خێزانێکی وەك (شیلان)دا هاتووە نمونەیەکی زیندووی ئەم حاڵەتەیە و لەکۆمەڵگەی خۆماندا بەرجەستەبووە، بەڕاستی بیستنی ئەم ڕووداوانە مرۆڤ توشی شۆك دەکات، چۆن حاڵەتی لەو شێوە ڕوودەدات؟ بەڵام دەبێت بزانین کە ئێمە مرۆڤین بەدەر نابین لەهەڵە بەڵام ئایا ئەمەی شیلان باسی دەکات دەکرێت بڵێین هەڵەبووە؟

باوکی (شیلان)، لەرووی ئابوورییەوە پیاوێکی دەست ڕۆیشتووبوو، هەموو پێداویستی خێزانەکەی دابین کردووە، ڕێگەی نەداوە منداڵەکانی هەست بەکەمتەرخەمی بکەن.

شیلان دەڵێت:کاتێك پەیوەندی دایك و باوکم ڕۆژ بەرۆژ بەرەوخراپی و ناخۆشی دەچوو ئێمە زیاتر دڵگران دەبووین، چەندێك هەوڵماندا بۆیەك خستنەوەی هەردووکیان بێ سوود بوو، تاکارگەیشتە ئەوەی کەسوکارەکانمان تەداخول بکەن، کێشەی دایکم و باوکم هەمیشە لەسەر ئەوەبوو، دایکم بەردەوام گلەیی لەباوکم دەکرد بۆچی وەك پێویست گرنگیمان پێنادات و زیاتر کاتەکانی لەسەفەرکردندایە تا لەماڵەوەبێت، باوکم هەموو شتێکی بۆدابین دەکردین، بەڵام لەرووی سۆز و خۆشەویستییەوە تەنانەت بۆ دایکشم لەئاستێکی گونجاودا نەبوو هەردووکیان خاوەن کەسێتی زۆر تورە و بێ ئارام بوون، لێبوردنیان بۆ یەکتر نەبوو، گوێ بیستی قسەی زۆرناخۆش دەبوین، هەستمان نەدەکرد ئەمە دوو هاوسەرن، هەرچۆن بوو بۆ ئاسودەیی هەردوولایان و دوای چەندین تۆران و شەر بڕیاری جیابونەوەیاندا بێ ئەوەی گوێ بدەن بەوەی ئێمە دوو خوشك و سێ براین، پێنج منداڵیان کردە قوربانی شەڕی خۆیان.

باوکم دوای تێپەڕبوونی سێ مانگ بەسەر جیابوونەوەی لەگەڵ دایکمدا ژنی دووەمی هێنا، ڕۆژێك باوکم گوتی دەمەوێ ئێوارە هەموومان ببینم و کارێکی گرنگی پێمانە. باشە قبوڵمان کرد لەگەڵ باوکم، لەدوای نان خواردن باوکم پێی گوتین ئێوەم خۆش دەوێت چونکە منتان هەڵبژاردوو نەچونە لای دایکتان هەرچەندە دایکتان ڕازی نەبوو بچنە لای، من ئەمە بەهەند وەردەگرم، بەڵام خۆتان دەزانن من ئاستی ئابووریم زۆرباشە و لەهەمان کاتدا گەنجیشم پێویستم بەیەکێك هەیە بیکەمەهاوبەشی ژیانم، ڕاتان چیە لەسەر ئەمە؟باوکم تەنها پرسە گورگانی پێکردین، چونکە هەموو شتێکی تەواو کردبوو وویستی ڕاستەوخۆ لەدەمی خۆیەوە بیبیستن نەك خەڵك.

باوکم پێی گوتین کچێکی زۆر منداڵتر لەخۆی هێناوە کە (٢٢) ساڵ لەخۆی منداڵترە کچەکە لەدایکبووی (١٩٨٢)و باوکیشم (١٩٦٠).

ـه‌ینه‌تییه‌كانمانه

به‌لامانه‌وه سه‌یر بوو چونكه براكه‌م له دایكبوون (١٩٨٣) بوو، چۆن باوكم كاری وایكردووه؟ یان چۆن ئه‌و كچه له‌گه‌ڵ باوكمدا زه‌واج ده‌كات؟ كچه‌كه ته‌نها بیری له‌ده‌وڵه‌مه‌ندی كردبۆوه و هه‌روه‌ها باوكم به‌ رووخسار زۆر گه‌نج دیاربوو له‌ته‌مه‌نی خۆی، باوكم دوای هه‌فته‌یه‌ك له‌گه‌ڵ ژنه‌كه‌یدا چون بۆ توركیا، ئێمه له‌خه‌فه‌تدا نه‌مان ئه‌زانی چی بكه‌ین؟ به‌راستی ئه‌و كچه‌ی باوكم هێنابووی هه‌تا بڵێی شۆخ و شه‌نگ و جوان بوو، زۆر سه‌رنج راكێش بوو، كه‌سێكی زمان شیرین و كۆمه‌ڵایه‌تی بوو، زوو له‌گه‌ڵ ئێمه‌دا تێكه‌ڵ بوو، باوكم زانی به‌و جۆره‌یه داوای كرد له‌ماڵه‌دا له‌گه‌ڵ ئێمه‌دا بژی، ته‌واوی خێزانه‌كه‌شمان ئه‌م بریاره‌ی به‌دڵ بوو.

جارێكیان باوكم بریاریدا بچێت بۆ وڵاتی چین بۆ كاری بازرگانی، رێده‌كه‌وت كه (١٥) شه‌و زیاتری پێده‌چوو، شادمانی برام له‌سه‌ره‌تادا زۆر په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵ رێزاندا باش بوو به‌ڵام نه‌بوو له‌م دوایه‌دا په‌یوه‌ندیان به‌ره‌و باشی رۆیشت، ته‌نانه‌ت گه‌ر بیویستایه بچێته‌وه بۆ ماڵی باوكی به‌شادمانی ده‌گوت كه بیبات.ئه‌م نزیكبوونه‌وه و زمان شیرینیه چه‌ندین مه‌رامی له‌پشته‌وه‌بوو،رێزان به‌مه متمانه‌ی لای هه‌موون دروست كرد، به‌ڵام هه‌میشه خه‌ڵك پێی ده‌گوتین چۆن باوكتان كچێكی ئه‌وا منالی هێناوه، ته‌نانه‌ته له‌وه‌رزی به‌هاردا كه ده‌چوین بۆ سه‌یران و ده‌ره‌وه خه‌ڵك وایان ده‌زانی كچی خێزانه‌كه‌مانه نه‌ك ژنی باوكم بێت.

رێزان به‌باوكمی گوتبوو كه ده‌بێت خانووه‌كه‌مان له‌سه‌ر ئه‌و تاپۆ بكات ئه‌گه‌رنا داوای جیابونه‌وه ده‌كات چونكه گوتبووی كاتێك تۆ لێره نابیت منداڵه‌كان هیچ گرنگیه‌كه‌م پێنادەن، به‌ڵام كه ده‌گه‌رێیته‌وه به‌پێچه‌وانه‌وه‌ن، باوكیشم باوه‌ری پێ كردبوو، من راستی ده‌ڵێم چه‌ندێك په‌یوه‌ندیمان له‌گه‌ڵیدا خۆش بوو، به‌ڵام به‌دڵ خۆشمان نه‌ده‌ویست. باوكم به‌بێ ئاگاداری ئێمه خانووه‌كه‌ی له‌سه‌ر تاپۆ كردبوو، ده‌بوو زوو بمانزانیبایه كه باوكم چۆن ئه‌م كچه هاوسه‌رگیری له‌گه‌ڵدا كردووه ئه‌گه‌ر مه‌رامێك له‌پشتیه‌وه نه‌بێت، له‌لایه‌ك هه‌وڵی ئه‌دا خۆی له‌شادمان نزیك بكاته‌وه و په‌یوه‌ندی له‌گه‌ڵدا پته‌و بكات و له‌لایه‌كی تریشه‌وه خانوه‌كه‌ی له‌ده‌ست باوكم ده‌رهێنا، رێزان ته‌نها به‌مه نه‌وه‌ستا هه‌وڵی دانانی به‌رنامه‌یه‌كی دابوو كه چۆن له‌ماڵه‌كه ده‌رمان بكات، ئه‌وه‌بوو كه له‌گه‌ڵ شادماندا رۆژێك پاش نیوه‌رۆ بوو كه باوكم له‌ژووره‌كه‌ی شادماندا په‌یوه‌ندییه‌كه‌ی ئاشكرا كردن، به‌ڵام به‌داخه‌وه باوكم شادمانی برامی ده‌ركرد و ئیهانه‌ی كرد، به‌ڵام له‌به‌رامبه‌ر ژنه‌كه‌یدا هه‌رده‌تگوت نه‌بای دیووه و نه‌باران، گوتمان له‌وانه‌یه ته‌ڵاقی بدات كه‌چی له‌جاران زیاتر خۆشی ده‌ویست و گرنگی پێده‌دا.

شادمانی برام ئه‌و رۆیشتنه‌ی كه چۆوه ده‌ره‌وه تائێستا نه‌گه‌راوه‌ته‌وه و هه‌رشه‌وه‌ی له‌ماڵێكه، ئێمه‌ش ئێستا زۆر بێزارین له‌م ژیانه‌ی هه‌مانه ده‌مانه‌وێت هه‌موومان پێكه‌وه بچینه ده‌ره‌وه، به‌ڵام باوكم رێگه نادات، بۆیه ده‌ڵێم گوناهی ئه‌م كارانه له‌ئه‌ستۆی دایكمدایه نه‌ك باوكم، چونكه ئه‌و هۆكاری جیابوونه‌وه‌یان بوو، له‌سه‌ر گرنگی پێنه‌دان و نه‌بوونی خۆشه‌ویستی بوو كه‌خێزانه‌كه‌مان به‌ره‌و ئه‌و ئاقاره رۆیشت ئه‌مجاره‌ش هه‌مان شت دووباره‌بۆوه، به‌ڵام قورستر و زه‌حمه‌ت تر.

باوكم هه‌موو شتێكی بۆ دابین كردبووین به‌ڵام له رووی سۆز و خۆشه‌ویستییه‌وه وه‌ك پێویست نه‌بوو ، دایكم و باوكم خاوه‌ن كه‌سێتییه‌كی توره و توند و بێ ئارام بوون، لێبوردنیان بۆ یه‌كتری نه‌بوو

لەنێو فایلەکانی دادگاوە

ئەو ژنەی هەناسەی لەخۆی بڕی

گوڵان
ژمارە (٧٤٣)
٢٠٠٩/٨/٣

لەبەرنەبوونی بەڵگەی تەواو ئازاد کرا

دوا ڕۆژی دادگاییکردن بوو کە کەسوکاری (ژیان) و هەروەهای (مستەفا) ش لەبەردەم هۆڵی دادگا ڕاوەستابوون چاوەڕێی دوا بڕیاری دادگا بوون، کەسوکاری (ژیان) بە دڵ حەزیان دەکرد کە (مستەفا)ی زاوایان توندترین سزا بدرێت و حوکم بدرێت، چونکە ئەوان مردنی (ژیان)ی کچیان لەنێو چەوانی ئەوەوە دەبینی، (مستەفا) سەبەبکاری یەکەم و دوایی مردنی یان ڕاستتر وایە بڵێین خۆ کوشتنی (ژیان) بوو، لەولاشەوە بە پێچەوانەوە کەسوکاری (مستەفا) بە ئومێدی ئەوە بوون کە (مستەفا) لەم گۆبەندە ڕزگاری بێت و بۆ یەکجارەکی یەخەیان لە یەخەی ماڵی بوکەکەیان بێتەوە و ئەو کێشەیەیان ببڕێتەوە، هەر دوولایەن قسەیان لە گەڵ یەك نەدەکرد و جارجارەش یەکتریان دەبوغزاند. (مستەفا) دەمێك بوو لەهۆڵی دادگا بوو، پێشتر داواکاری مافی کەسی مردوو کە دایك و باوکی (ژیان) بوون، گوتەیان وەرگیرابوو، ئەگەرچی پارێزەرێکی باشیشیان گرتبوو، بۆ ئەوەی هەرچی لە توانادا بێت بکرێت تا (مستەفا) وەك دەیانگوت بە سزای خۆی بگات، لەملاشەوە ئەوانیش بەهەمان شێوە پارێزەریان گرتبوو بۆ ئەوەی بەرگری لێبکەن و ئەگەر بکرێ بەپێی یاسا ئازادی بکەن. دادگاییکردنەکە پتر لە دوو کاتژمێر و نیوی خایاند، دواجار دادگا بڕیاری

خۆیـــدا بەوەی کە "لەبەر نەبوونی بەڵگەی تەواو لە دژی (مستەفا)ی تۆمەتبار بریار بـــە ئازادکرنـــی درا.." دوای تەواوبوونی دادگاییکردنەکە کەسوکاری (مستەفا) لە خۆشیان هەر زوو (مستەفا)یان بردە خوارەوە و ئەو ناوەیان بەپەلە بە جێهێشت و ڕۆیشتن. دایـــك و باوك و کەســـوکاری (ژیان) یش بە دڵشکاوی و خەمبارییەوە ناچاربوون ناو دادگا بەجێبهێڵـــن و ملی ڕێگەی ماڵەوە بگرنە بەر، بێ ئومێد بوون لەوەی چیتریان پێبکرێت.

هۆی خۆڵەناوبردنی (ژیان) چی بوو؟

(ســـابیر) کە باوکی ژیان بوو هێشـــتا لەگـــەڵ خێزانەکـــەی نەکەوتبـــوو کە لە پەیژەکاندا بچێتە خوارەوە، لەســـەر ڕۆخی دیوارێکی بە پەنجەرەی ڕاڕەوەکەی دادگا بە تێکشـــکاوییەوە دانیشتبوو، دڵی پڕ خەم بـــوو، زۆر حـــەزی دەکرد بە باســـکردنی کێشـــەی کچەکەی هەندێك لە ئازارەکانی کەمبکاتەوە، بۆیە کە پرسیاری بەسەرهاتی کچەکەیمان لێکرد بەمشێوەیە هاتە ئاخافتن و گوتـــی: ئـــەوە بۆ چوار ســـاڵە دەچێ کچەکەم شـــووی بەو کابرایـــە کردبوو کە ناوی (مســـتەفا) بـــوو و دادگاش بەبێ گوناهی دانا و زۆر بە ئاســـانی بەرەڵای کرد، من کـــە کچەکەی خـــۆم پێدا، ئەو (مستەفا)یە هیچی نەبوو لە موچەیەکی فەرمانبەری زیاتر، دەشـــمزانی نەخانووی هەیە نە توانای خانووکڕینیشی هەیە، بۆیە هەر لە ســـاڵی یەکەمی هاوسەرێتییانەوە ئێمە یارمەتییەکی زۆریمان دان کە بتوانن خانوویەکـــی بچکۆلانە بکـــڕن و لەناویدا بحەوێنەوە و لە دەردی کرێچیاتی ڕزگاریان بێت، پاشان ســـاڵێك دوانیان ڕابرد وەك ژن و مێردێـــك و منداڵیان نەبوو، ســـەردانی پزیشـــکی تایبەتمەندیان کرد، بەڵام دوایی دەرچوو کە (مســـتەفا) هەر هیچ توانای منداڵ بوونی نییە و هۆکەشیان بۆ هۆکاری زگماکی گەڕاندەوە، ئینجا پاشـــان بۆمان ڕوون بۆوە کە بەڵێ لەناو خێزانەکەشـــیاندا بـــرای دیکەی هەیە هەمان حاڵەتی هەیە، ئەوە بێجگە لە دوو مامی تریشـــی دوای هەشت نۆ ساڵێك ژن و مێردایەتی بە هەزار حاڵ و هەوڵی پزیشکان ئینجا منداڵێك یا دوانیان زیاتر نەبووە، (مستەفا) ش هەمان حاڵەتی هەبوو، ئەوجا لەسەر هەموو دەردو خەمانیش، کابرا لە جیاتی ئەوەی شـــوکور بێت و قـــەدر و ڕێزی ژنەکەی بگرێت کە بەو حاڵەشـــەوە پێی ڕازییە، کەچی دەچوو کاری ناشرین و نابەجێی بەدڕەوشتی دەکرد. هەرچەندە (ژیـــان)ی کچم دڵی لێ پیس نەبوو بوو، بەڵام قسە و شتیشی لەملاو ئەولا دەبیســـتەوە، کە پێی دەگوت و ڕووبەڕووی دەبۆوە ئەو بەهەزار سوێند و قورئان خواردن نکوڵـــی لێدەکرد و ڕەتیدەکردەوە. بەم حاڵەوە مانەوە تاوەکو نیوەڕۆیەکی زوو کە هێشـــتا کاتی تەواوبوونـــی دەوامی فەرمانگەکان نەهاتبوو.. پێشـــتر (مســـتەفا) پەیوەندی لەگەڵ هەندێ ئافرەتی لەشـــفرۆش هەبوو چەند جارێکیش بە دزییـــەوە هێنابوونیەوە ماڵـــەوە، بەڵام (ژیان) پێـــی نەزانی بوو، کەچـــی ئەمجارە (ژیان) لـــە ڕۆژانی تر زووتر گەڕابۆوە ماڵ، چونکە بەخۆشـــی کلیلێکـــی دەرگای حەوشـــەی ماڵەکەی لابوو، هـــەر ئەمەش بوو کە (مســـتەفا) لێی غافڵ ببوو، دەرگا دەکاتەوە و دەچێتە ماڵەوە و ڕێك بۆ ژووری نوســـتنی خۆیان دەچێـــت کـــە دەرگاکە دەکاتـــەوە دەبینێ (مســـتەفا)ی مێردی بـــە ڕووتی لەگەڵ ئافرەتێکـــی لەشـــفرۆش خەریکی کاری سێکســـین، ئیتر ئەویش خۆی بۆ ناگیرێ دەیکاتە هەڵلا و دەبێتە شـــەڕیان و قیژە و هەرایان دەگاتە کۆڵانەکەیان، کە (مستەفا) دەزانـــێ تازە (ژیان) کاری لە کار ترازاند، دەکەوێتە ســـەری، بەهەرچی و هەرچۆنێك بێت وەردەگەڕێتە ســـەری و لێی دەدات و هەزار جنێو و قســـەی ناشرین و پیسیشی پێ دەدات...

لەم ناوەدا (مســـتەفا) بەهەر ڕێگەیەك بێت و بە پەلەپەل ئافرەتەکە دەرباز دەکات و لەبەرچاوانی ون دەکات، شـــەڕی ئەمانیش درێژەی دەبێت. (مستەفا)ش دوای ئەوەی لە (ژیان) دەدات و جنێوی پێدەدات بەیەکسەر ماڵەکە بەجێدێڵێ و دەچێتە دەرەوە، کە ئەو دەڕوات (ژیان) ماوەیەك بە گریان و هەنسك داناوە دادەنیشێ و پاشان لە ژووری نوستن گۆرەوییەکی ئافرەتانە کە وەکو لاستیك وایە دەکێشرێت، تاکە گۆرەوییەکە دێنێ و زۆر بە توندی و خێرایی لە ملی خۆی دەئاڵێنێ و توندوتوند شەتەکی دەدات، ئەوەها توند شەتەکی خۆی دەدات کە سەرەتا هەناسەی لەبـــەر دەبـــڕێ هەوڵ دەدات بـــە پەلە لە ملـــی خۆی بکاتـــەوە و شـــلی بکاتەوە، بـــەڵام ناتوانێ و پێی ڕانـــاگات، ئەوە بوو بەهۆیەوە دەخنکێ، کە دەروودراوسێ گوێیان لـــە دەنگ و هەرایان دەبێـــت، حەز دەکەن بچن ناوبژیوانی بکەن، بەڵام لەبەر ئەوەی (مســـتەفا) دژی ناوبژیوانی هەرکەسێك بوو، بۆیە ئەو کاتەی کە ئەو لەماڵ دەبێ ناچنـــە ماڵیان. بەڵام کە دیتیان ڕۆیشـــت و ماڵی بەجێهێشـــت دەچنە لای (ژیان)، جا کە بـــە ژوور دەکـــەون بانگی (ژیان) دەکـــەن بەڵام کەس وەڵام ناداتەوە، ئەوانیش ژوورەکان دەگەڕێـــن، کـــە دەچنە ژووری نووســـتن دەبینن گۆرەوییەکی لاســـتیکی لە ملی خۆی ئاڵانـــدووە و خنکاوە. ئیتر پەیوەندی بە پۆلیســـەوە دەکەن و ئەوانیش دوای ماوەیەکـــی کـــەم دێنـــە ماڵەکە و پشکنین و لێکۆڵینەوەی خۆیان دەستپێدەکەن و لـــە ڕێگەی هاوکاری دراوسێکانیشـــەوە پەیوەندی بە (مستەفا) وە دەکەن و ئەویش دەگەڕێتەوە، کە ڕووداوەکە دەبینێ دەســـت دەکات بـــە گریان و ڕژاندنی فرمێســـکی تیسماحانە. بەڵام پۆلیسیەکان دوای ئەوەی هەنـــدێ زانیاری لەســـەر شـــەڕەکەیان و هۆی ناکۆکییەکەیان لە خەڵکەکەی ئەوێ وەردەگرن، (مســـتەفا) دەستگیر دەکەن و پاشان ڕەوانەی بەندیخانەی گشتی دەکەن، دوای مانگ و نیوێك مانەوە لە بەندیخانە بە کەفالەت ئازاد دەکرێت. ئەمڕۆکەش دوا ڕۆژی دادگایی کردنی بوو، لەبەر نەبوونی بەڵگەی تەواو ئازاد کرا و خوێنی کچەکەی ئێمـــەش بە فیڕۆ چـــوو، ئینجا دوای ئەو قسانەی کاك (ســـابیر)ی باوکی (ژیان) حەزمان کرد لەســـەر زاری خوشکیشی کە ناوی (ســـۆزان) بوو، هەندێ زانیاری تر وەربگرین.

(سۆزان) لەو بارەیەوە گوتی: خوشکەکەم بەداخـــەوە لەبەر پیاوێکی وا ناپاك و داوێن پیس خۆی کوشت، من تەنیا خەفەت لەوە دەخۆم و گلەیی و گازاندە لە خوشکە جوانە مەرگەکـــەم دەکەم و دەڵێم: باشـــە مێردی ئاوا چییە تـــۆ خۆتی بۆ بکوژی، کە ئەو شـــتەت لێدیت بهاتبایتەوە و پاشان داوای جیابوونەوەت بکردایە و هەموو مافەکانیشت مســـۆگەر دەبوو. ئەویش ئەوســـا سەری دەدا لەبەردی ئەلحەد، چونکە بەراســـتی جێگەی ئەسەفە ژنێکی وا جوان و جاحێڵ لەبەر شـــتێکی وەها خۆی بکوژێ. سەیر لەوەدایـــە دادگاش کە حوکمی ئازادکردنی دا لەبەر ئەوەی وەك پارێزەرەکەمان گوتی: ئەو ژنە خۆی کـــوشتووە ئەویش دەوری نەبووە لەو خۆکوشـــتنە کە، بۆیە بڕیاری ئازادکردنیان داوە.

دوای ئەوەی هەندێ زانیارییان دەربارەی شەڕەکەیان و هۆی ناکۆکیان لە خەڵکەکەی ئەوێ وەرگرت، (مستەفا) دەستگیر دەکەن و ڕەوانەی بەندیخانەی گشتی دەکەن

توندوتیژی دژ بە ئافرەتان لەکەمبوونەوەدایە

ئا: ئەوین

توندوتیژی دژ بە ئافرەتان بەهەموو شێوە و جۆرەکانییەوە وەك ماکینەیەکی بێ ڕەحم ساڵانە ڕۆحی سەدان ئافرەت دەدورێنێتەوە، لە چەند ساڵی ڕابردوودا وێڕای هەموارکردنی یاساکان و هەندێ ڕێککاری دیکەی ئیداری و یاسایی و هەوڵەکانی میدیا و ڕێکخراوەکان لە بواری هۆشیارکردنەوەدا، کەچی ڕێژەی تاوانەکانی دژ بە ئافرەت لە زیادبووندا بوون، ئەوەی جێگەی خۆشحاڵییە ماوەیەکە ڕێژەی ئەو جۆرە توندوتیژییە ڕووە و کەمبوونەوە و خاوبوونەوە چووە، ئەو ڕاستییەش بە پێی داتاو زمانی ژمارەکانە کە هەر چوار مانگ جارێك لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی بەدواداچوونی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان ڕادەگەیەندرێ.

(فلامینا وەحید فەخری) سەرپەرشتیاری بەدواداچوونی توندوتیژی دژ بە ئافرەتان لە بەڕێوەبەرایەتی ناوبراو، باسی لە ژمارە و ڕێژەی کوشتنی ئافرەتان و داڵدەدانیان لەلایەن باوك و براو مێرد و کەس و کاریانەوە کرد، هەروەها تیشکی خستە سەر حاڵەتەکانی سووتاندن و خۆکوشتنیش لەگەڵ ڕزگارکردنی هەندێ لە ئافرەتە هەڕەشە لێکراوەکان و داڵدەدانیان، هەروەها گوتیشی ئەم ئامارەی لە چوار مانگی ڕابردوو بە بەراورد کردنی بە پارساڵ خوارەوە بە ژمارە کەمبوونەوەی توندوتیژی لە ناوچەکانی هەولێر و سلێمانی و دهۆك و گەرمیان دەردەخات.

* کوشتن:

١- هەولێر: ڕێژەی کوشتن لە چوار مانگی یەکەمی ساڵی ٢٠٠٩ ژمارەی ئافرەتانی کوژراو لە شێوازەکانی (خۆکوشتن، سوتاندن، خنکاندن، کوشتنی بە ئەنقەست، (١٠)ئافرەت بو، بەڵام بە هەمان شێوازەکانی خۆکوشتن لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ ژمارەیان (١٦) ئافرەت بوە

٢- سلێمانی و گەرمیان: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ ڕێژەی کوشتنی ئافرەتان بە هەموو شێوازەکانی (خۆ کوشتن، خۆ خنکاندن، کوشتن بە ئەنقەست) ژمارەیان (٨) ئافرەت بوو، بەڵام لەماوەی چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ بەهەمان شێوازی کوشتن ژمارەیان (٩) ئافرەت بوو

٣- دهۆك: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ ڕێژەی کوشتنی ئافرەتان بە هەمان شێوازەکانی کوشتنی پێشوو ژمارەیان(٤) ئافرەت بووە، بەڵام لە چوارمانگی یەکەمی ساڵی ٢٠٠٨ ژمارەیان (٧) ئافرەت بووە.

* سوتان:

١- هەولێر: لەچوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ ڕێژەی سوتانی ئافرەت بەشێوازەکانی (ئەنقەست، قەزاو قەدەر) ژمارەیان (٥٥) ئافرەت بووە، بەڵام لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ ژمارەیان (٦٢) ئافرەت بووە.

٢- سلێمانی و گەرمیان : لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ ڕێژەی سوتان بە هەردوو شێوازی (ئەنقەست، قەزاو قەدەر) ژمارەیان (٨٩) ئافرەت بووە، بەڵام لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ بەهەمان شێوازی سوتان ژمارەیان(٥٧) ئافرەت بووە.

٣-دهۆك: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ ڕێژەی سوتانی ئافرەت بەهەردوو شێوازی پێشوو ژمارەیان لەم سنووردا (٢٨) ئافرەت بووە، بەڵام لەسنووری هەمان پارێزگا لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ ژمارەیان (١٢) ئافرەت بووە، خۆیان سوتاندووە.

* دۆسیەو سکاڵاکان:

١- هەولێر: لەماوەی چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ (٤١٥) سکاڵا تۆمار کراون، بەڵام لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ (١٩٥) سکاڵا تۆمار کراوەو پاش لێکۆڵینەوە چارەنوسیان یەکلایی کردۆتەوە.

٢- سلێمانی: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ (٤٧٧) سکاڵا لەلایەن ئافرەتانەوە تۆمار کراوە، بەڵام لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٨ لە سنوری هەمان پارێزگا(٢٧٦) سکاڵا تۆمار کراوە.

٣- دهۆك:لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩(١٢٢)سکالا لە لایەن ئافرەتانەوە تۆمار کراوە بەلام لە چوار مانگی یەکەمی سالی ٢٠٠٨(٥١)سکالا لە لاین ئافرەتانەوە تۆمارکراوە

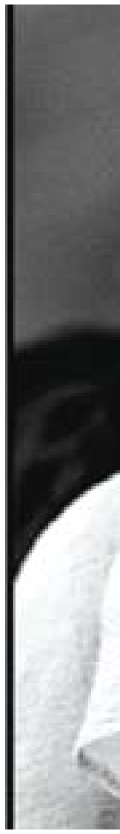

*** ڕەوشی ئافرەتە داڵدە دراوەکان:**

١- هەولێر: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩(٦٣) ئافرەت لە ژێر هەڕەشەی کەس و کاریان لە سەنتەری (نەوا) ی تایبەت پارێزگاریان لێ کراوە

٢- سلێمانی: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ (٣٤) ئافرەت لە بەڕێوەبەرایەتی توندوتیژی دژ بە (ژنان) لە ژێر هەڕەشەی کەس و کاریان پارێزراون.

٣- دهۆك: لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ (٣٣) ئافرەت لە سەنتەری تایبەت بە داڵدەدانی ئافرەتان لە ژێر هەڕەشەی کەس و کاریان پارێزراون، لەگەڵ ئەمانەشدا ڕەوشی ئافرەتە داڵدە دراوەکان نزیکەی لە ٪٨٩ کێشەکانیان چارەسەر کراوەو ئەوانی تریش لەژێر لێکۆڵینەوەدان بۆ چارەسەرکردنیان و گەڕانەوەیان بۆ نێو ماڵ و خێزانەکانیان.

*** هەولێر و زانیاریەکانی تر دەربارەی کوشتن:**

وەك دەرکەوتووە لە ٪٨٢ ئافرەتانی کوژراو تەمەنیان لە نێوان (١٤-٣٠) ساڵیدایە و لە ٪١٨ ئافرەتانی تریش تەمەنیان لەنێوان (٣٠-٦٠) ساڵیدایە، واتە ٪٧٣ ئافرەتانی کوژراو شویان کردووە لە ٪٢٧ شویان نەکردووە و لە ٪٣٦ تاوانباران و تۆمەتباران خوێندەوار بوونە لە ٪٦٤ نەخوێندەوار بوونە، وەك دەرکەوتووە لە ٪١٨ ئافرەتان لەلایەن مێردەکانیان کوژراون لە ٪٢٧ لەلایەن کەس و کاریان کوژراون لە ٪٩ لەدەرەوەی خێزانیانەوە کوژراون لە ٪٤٦ لەلایەن کەسانی نادیارەوە کوژراون وە، لە ٪٢٧ ئافرەتانی کوژراو باری ئابوورییان باش بووە و لە ٪٣٦ باری ئابوورییان خراپ بووە.

*** دەربارەی سوتان :**

وەك لە لێکۆڵینەوەکان دەرکەوتووە لە ٪٥٣ ئافرەتان بە قەزاو قەدەر سوتاون لە ٪٤٢ خۆیان سوتاندووەە لە ٪٥ هۆکارەکەی دیار نییە، ٪٦٦ تەمەنیان لە نێوان(١٤-٣٠) ساڵیدا بووە لە ٪٢٥ ئەو ئافرەتانەی سوتاون تەمەنیان لە نێوان (٣٠-٦٠) ساڵدا بووە لە ٪٩ هۆکارەکەی نەزاندراوە بۆچی سوتاوە لە ٪٥٩ ئافرەتەکان شویان کردووە لە ٪٣٦ شویان نەکردووە، لە ٪٥ش نەزاندراوە، وە پلەی خوێندەواری سوتاوەکان ٪٥٨ بووەو لە ٪٤٢ نەخوێندەوار بوونە، دەرکەوتووە، لەکۆی ئافرەتانی سوتاو لە ٪٤٢ باری ئابووریان باشە لە ٪٤٤ ئابوورییان مامناوەندە ٪٩ ئابوورییان خراپە ٪٥ ئابوورییان نەزاندراوە.

*** تۆماری سکاڵاکان:**

لە ٪٤٤ ئافرەتانی سکاڵاکار تەمەنیان لەنێوان (١٤-٣٠) ساڵیدا بووە لە ٪٥٦ تەمەنیان لە نێوان (٣٠-٦٠) ساڵ بووە، واتە لە ٪٨٢ ئافرەتان شویان کردووە لە ٪١٨ شویان نەکردووە، لە ٪٥٢ ئافرەتانی سکاڵاکار خوێندەوارن لە ٪٤٨ ئافرەتانی سکاڵاکار نەخوێندەوارن ڕێژەیەکی زۆری سکاڵاکانیش دەگەڕێتەوە بۆ کێشەی نێوان ژن و مێرد، ڕێژەیەکی زۆری سکاڵاکارانیش باری ئابوورییان باشەو خوێندەوارن، وە بە ڕێژەی ٪٨٣ سکاڵاکانیش یەکلایی کراونەتەوە .

*** ئەشکەنجەدان:**

لە ٪٦٢ ئافرەتانی ئەشکەنجە دراو تەمەنیان لە نێوان (١٤-٣٠) ساڵی دایە وە لە ٪٣٦ ئافرەتانی ئەشکەنجەدراو لە نێوان (٣٠-٦٠) ساڵی دایە، واتە ٪١٥ شویان کردووە لە ٪١٥ شویان نەکردووە، لە ٪٤٤ نەخوێندەوارن و لە ٪٥٦ خوێندەوارن، هۆکاری سەرەکی ئەشکەنجەدانەکانیش دەگەڕێتەوە بۆ کێشەی خێزانی و کەس و کار، باری ئابوورییان مامناوەندو لە ٪٥٣ خوێندەوارن و لە ٪٤٧ ئافرەتانی ئەشکەنجە دراو نەخوێندەوارن، لە ٪٤١ کێشەی ئافرەتانی ئەشکەنجەدراو بەیاسا چارەسەرکراوەو لە ٪٥٩ لێکۆڵینەوە بەردەوامە.

*** توندوتیژی سێکسی:**

لە ٪٨٠ی ئەوانەی توندوتیژی سێکسیان بەرامبەر کراوە لەنێوان تەمەنی (١٤-٣٠) ساڵی دان لە ٪٢٠ش لەنێوان (٣٠-٦٠) ساڵی دان لە ٪٥٠ ئافرەتان شویان کردووە لە ٪٥٠ شویان نەکردووە، لەکۆی ئەو توندوتیژییە سێکسیانەش لە ٪٥٠ شویان کردووە لەکۆی ئەو توندوتیژیە سێکسیانەش لە ٪٥٠ لەلایەن خێزانەکەی خۆیانەوە بەرامبەریان کراوە، لە ٪٩٥ لەلایەن کەسانی دەرەوەی خێزانەکانیانەوە بەرامبەریان ئەنجام دراوە، لە ٪٧٥ تۆمەتباران خوێندەوارن و لە ٪٢٥ نەخوێندەوارن، لە ٪٣٥ ئەوانەی توندوتیژی سێکسیان بەرامبەر کراوە باری ئابووریان باشەو لە ٪٤٥ش مامناوەندە، لە ٪٢٠ ئابوورییان خراپە، زۆربەی دۆسیەکانیش چارەسەرکراوە.

*** شاری سلێمانی:**

بەرێژەی ٪٧١ ئافرەتان کێشەکانیان چارەسەرکراوەو لە ٪٢٩ش لەژێر لێکۆڵینەوە دایە بەپێی لێکۆڵینەوەکانی شاری سلێمانی (٢) ئافرەت بە هەڵە کوژراون و (٣) ئافرەت خۆیان کوشتووەو (٢) خۆیان خنکاندووەو (٢) ئافرەت کوژراوەو (١٢) حاڵەتی خۆسوتان هەبووە، (٦٣) حاڵەتی سوتان هەبووەو(٨) ئافرەت خۆیان دەرمان خواردکردووەو(١٣٦) ئافرەت هەڕەشەیان لێکراوەو (١٢٧) ئافرەت لێیان دراوەو، (٢١) ئافرەتیش بەدەرەوشتیان لەگەڵدا کراوە، کۆی گشتی لەشاری سلێمانی لەم چوار مانگەدا (٣٩١) ئافرەت توندوتیژیان بەرامبەر کراوەو کوژراون و سوتاون

*** دەڤەری گەرمیان:**

بەپێی لێکۆڵینەوەی ڕاپۆرتەکانی دەڤەری گەرمیان لە چوار مانگی یەکەمی ساڵی ٢٠٠٩ (٢١) حاڵەتی لێدان هەبووە، (٧٥) دەرمان خواردن و (٥) حاڵەتی تر ئافرەتان هەڕەشەیان لێکراوەو (٧) ئافرەت سوتاون و (٢) ئافرەت ڕفێندراون و(١) ئافرەت خۆی خنکاندووەو چەندین توندوتیژی تر.

وە لە ٪٢١ ئافرەتانی سکاڵاکاری گەرمیان بەهۆی کێشەی خێزانی و ٪٢٩ش لەدەرەوەی ماڵەکانیان و ٪٤٠ بەرامبەر مێردەکانیان سکاڵایان تۆمارکردووە.

*** دهۆك:**

لە چوار مانگی یەکەمی ٢٠٠٩ (١٢٢) ئافرەت بەهۆی سوتاون و خۆ خنکاندن و خۆ کوشتن و کوشتن کۆکراوەتەوە واتە لە ٪٣١ ئافرەتانی سکاڵاکار بەهۆی کێشەی خێزانی و ٪٣٩ ئافرەتانی سکاڵاکار بەهۆی کێشەی دەرەوەی خێزانیان و لە ٪٤٠ ئافرەتانی سکاڵاکار بەهۆی کێشەی مێردەکانیان تۆماریان کردووە.

لە سلێمانی لەم جوارمانگەدا ٣٩١ ئافرەت توندوتیژییان بەرامبەرکراوە

لە ٤ مانگی یەکەم لە هەولێر بەراورد، کوشتن لە ١٦ ئافرەت بۆ ١٠ ئافرەت کەمبووە